

Dr hab. Piotr Karnkowski — 55 lat w służbie geologii naftowej

Docent dr hab. Piotr Karnkowski, urodzony w 1926 r. w Słomniczkach, niedaleko Krakowa, pierwsze lata wojny spędził w Słomnikach, gdzie uczęszczał do szkoły powszechnej, a później handlowej. Od 1943 r. pracował jako robotnik torowy na kolei w Krakowie, skąd na początku roku 1944 został zabrany do obozu pracy. Już w maju tegoż roku udało mu się uciec z obozu i wstąpić do Armii Krajowej. Odbył szkolenie wojskowe i brał czynny udział w akcjach, za co otrzymał Krzyż Partyzancki AK.

Studia geologiczne ukończył we Wrocławiu w 1952 r. na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego, uzyskując stopień magistra geologii.

Jeszcze w czasie studiów, w roku 1951, rozpoczął pracę jako geolog w Przedsiębiorstwie Dokumentacji Surowców Skalnych w Krakowie, a od 16.04.1952 r. zaczął pracować w przemyśle naftowym i tej dziedzinie geologii pozostał wierny do dziś. Początkowo pracował jako geolog w Górnym Kopalnictwie Naftowym, następnie w latach 1955–1962 pełnił funkcję głównego geologa w Przedsiębiorstwie Poszukiwań Naftowych w Krośnie, a po przejściu do Warszawy przez wiele lat był naczelnym geologiem w Polskim Górnictwie Naftowym i Gazownictwie, a następnie dyrektorem *Geonafly*. W tym okresie, uczestnicząc aktywnie w przygotowywaniu nowych koncepcji poszukiwawczych, miał on istotny wpływ na rozwój geologii naftowej w Polsce. Brał także udział w modernizacji górnictwa naftowego, które w tym czasie zostało wyposażone w najnowocześniejszą aparaturę geofizyczną oraz laboratoria badawcze.

W podejmowaniu decyzji dotyczących kierunków poszukiwawczych pomagało Mu niewątpliwie zajmowanie się na początku kariery podstawowymi problemami geologicznymi w różnorodnych obszarach Polski. W pierwszym okresie prowadził badania w Karpatach fliszowych, w rejonach bardzo istotnych dla poszukiwań naftowych, wnosząc nowe dane do znajomości zarówno ich budowy powierzchniowej, jak i węgłębnej, a także roponośności. Między innymi stwierdził obecność warstw istebniańskich w antyklinie Jankowej oraz przedstawił możliwości poszukiwawcze i model podłoża płaszczowiny magurskiej w rejonie Gorlic. Podsumowaniem działalności dr. Karnkowskiego w Karpatach było unikalne opracowanie, na przełomie lat 60. i 70. XX w., geologii wszystkich złóż ropy i gazu Karpat polskich.

Kolejnym polem zainteresowań P. Karnkowskiego stało się przedgórze Karpat. W latach 60. był współtwórcą mapy geologiczno-strukturalnej przedgórz Karpat, unikatowego atlasu podłoża miocenu, obejmującego obszar Karpat i ich przedgórz, oraz poglądu o występowaniu utworów miocenu głęboko pod Karpatami. Doskonała znajomość zarówno zagadnień geologicznych, jak i złożowych, umożliwiła Mu także stwierdzenie związku między formowaniem się złóż bituminów a budową geologiczną przedgórz Karpat. Jego prace teoretyczne w tej dziedzinie stały się podstawą odkrycia bogatych złóż gazu ziemnego w obszarze lubaczowsko-przemyskim. Zagadnieniami miocenu zajmował się również w latach późniejszych, przedstawiając między innymi swój oryginalny pogląd na rozwój utworów deltowych na przedgórzu Karpat, co miało istotne znaczenie dla prac poszukiwawczych w tym regionie.

Następnym obszarem badań dr. Karnkowskiego stał się obszar Niżu Polskiego, a szczególnie osady permskie. Na podstawie analizy rozwoju facjalnego tychże osadów przedstawił w latach 70. możliwość nagromadzenia w nich

bituminów i wyznaczył kierunki prac poszukiwawczych. O efektywności prowadzonych przez Niego prac świadczy odkrycie złóż gazu na Niżu Polskim. Swoje badania rozszerzył również na monoklinę przedśudecką. Doskonałą znajomość problematyki geofizycznej i geologicznej badanych obszarów wykorzystał do opracowania i opublikowania unikalnych przekroi przez obszar Niżu Polskiego. Były one praktycznie pierwszymi publikowanymi przekrojami tego obszaru, z kompleksowym wykorzystaniem zarówno danych powierzchniowych, wiertniczych, jak i geofizycznych. Stanowiły one podstawę prowadzonych prac poszukiwawczych w tym regionie.

W ostatnim okresie Piotr Karnkowski koncentrował się głównie na opracowaniach syntetycznych, przedstawiających złoża ropy naftowej na tle budowy geologicznej Polski, oraz dalsze możliwości poszukiwawcze bituminów na terenie Polski.

Wyniki swoich badań i przemysłów przedstawił w ponad 130 pracach i komunikatach naukowych, publikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych, oraz na wielu kongresach i zjazdach naukowych, zarówno w kraju, jak i zagranicą. Oprócz tego jest autorem lub współautorem czterech książek, w tym dzieła pt. *Złoża gazu ziemnego i ropy naftowej w Polsce*, poświęconego budowie geologicznej i możliwościom produkcyjnym ze złóż bituminów w Polsce. Istotne znaczenie dla propagowania osiągnięć geologii naftowej Polski za granicą miało wydane w 1999 r. w języku angielskim dzieło *Oil and gas deposits in Poland*. Do tych opracowań należy dodać jeszcze liczne wykonane, a nie opublikowane prace projektowe, dokumentacyjne i prognostyczne.

W ciągu swojej długiej pracy Piotr Karnkowski korzystał z ogromnej liczby danych geologicznych i geofizycznych i nadal aktywnie pracuje. W 2004 r. opublikował historię odkryć złóż ropy naftowej w Polsce.

O uznaniu niepodważalnych zasług dr. Karnkowskiego dla geologii naftowej świadczy powołanie Go w poczet członków Komitetu Nauk Geologicznych PAN oraz rad naukowych, między innymi Instytutu Nauk Geologicznych PAN i Instytutu Górnictwa Naftowego i Gazownictwa, a także wybranie Go w 1994 r. na członka Ukraińskiej Akademii Ropy i Gazu.

Andrzej Ślaczka